

Actori cu chef de lucru...

În timp ce unii actori – nu mulți, dar mai sunt – se bucură când nu sunt distribuiți, fie dorind să se mai odihnească, să se plimbe sau să se ocupe de propria familie, fie să caute de lucru în altă parte, ca să mai câștige un bănuț pe unde se mai poate, un post-sincron, o colaborare ceva (și nu-i poți acuza, câtă vreme salariile sunt așa cum sunt), iată, la Oradea, doi actori au „pus” de-un spectacol la sala Studio. Nici spectacolul nu e vreo încropeală de oameni care n-au ce face și nici actorii nu sunt fitecine. E vorba de un spectacol-coupé intitulat **Între noi, actorii**, alcătuit din trei momente, ca să folosesc exact termenul din caietul-program: un monolog intitulat (sau poate doar tradus așa) *Cântecul lebedei* de Nikolai Koliada, un al doilea, cunoscutul monolog cehovian *Despre efectul dăunător al tutunului* și, în fine cel de-al treilea, tot un Cehov, de data aceasta sceneta cunoscută sub numele de *Cântec de lebdă*.

Actorii? Cine sunt actorii? Ei bine, sunt doi actori care au venit la Oradea în anii debutului și n-au mai plecat niciodată de aici: Eugen Țugulea (care împlinește zilele acestea, incredibil, 77 de ani, a venit la teatru în anul 1955, odată cu înființarea secției române, a jucat pe scena acestui teatru vreme de 53 de ani, a fost în două rânduri directorul teatrului și continuă să joace) și Ion Abrudan (el a împlinit, ce coincidență, tot acum câteva zile 70 de ani și se poate lăuda că e singurul actor orădean get-beget care a venit la teatrul din orașul său imediat după absolvire – la clasa Dinei Cocea – adică în anul 1961, deci și el joacă aici de 47 de ani și e binecunoscut în oraș, ca artist, nu numai ca tatăl frumoasei Crina, prezentatoarea știrilor sportive, de la Antena 1.

Pe mine una, care-i cunosc din anul 1965 și știu bine de tot ce au jucat, cum au jucat, cum gândesc și ce vise teatrale au visat, ce au îndeplinit și ce au ratat, vă mărturisesc sincer că mă impresionează enorm nu doar spectacolul lor, ci pur și simplu viața lor, destinul lor uman și artistic. Iată de ce, vă previn că această cronică e și un omagiu pe care aș vrea să-l aduc celor doi actori pentru care teatrul a însemnat de fapt tot sensul vieții lor. Mă bucur că au făcut împreună (chiar dacă Eugen Țugulea a preluat în principal răspunderea regiei și a scenografiei) un spectacol frumos și emoționant. La premieră, un public de toate vârstele – unii neștiind nimic din ce am amintit eu aici – a aplaudat minute în șir, dovadă că le-a mers tuturor la suflet poveștile spuse cu sinceritate și cu o imensă sensibilitate de cei doi...

Spectacolul începe din culise, unde cei doi colegi, actorii adică, se iau la harță, cum o fac uneori, cusurii cum sunt câteodată, nefiind de acord ba cu una, ba cu alta; fiecare e obsedat de propriul lui succes și are impresia că celălalt îi pune bețe-n roate. Se aud vociferând și aruncându-și tot felul de reproșuri (în fond sunt niște fleacuri), se vede treaba că nu mor unul de dragul celuilalt, dar n-au încotro, trebuie să joace împreună, așa că... iată, unul din ei se grăbește să intre în scenă...

În primul monolog, Eugen Țugulea e de nerecunoscut, cu o perucă cu chică și cu o burtică respectabilă. În plus, trage din când în când la măsca (noi știm bine ce mare dușman al alcoolului e Țugulea și râdem) din niște sticlute cu vodcă dosite te miri pe unde: în spatele oglinzii mesei de machiaj, lipite de picior cu un leucoplast, în coșul cu rufe murdare din cabină...Nu, acolo nu, pentru că acolo scâncește, ca un bebeluș, un cățeluș pe care nu-l vom vedea deloc, dar cu care actorul va vorbi tot timpul. Actorul, da, pentru că despre tristul destin al unui actor e vorba în monolog a fost, o fi fost cândva un actor talentat, fără îndoială, judecând după rolurile pe care le-a jucat odată, dar care, probabil și din cauza viciului, e în cădere liberă. Joacă într-un teatru mărginaș, face turnee în mici localități obscure,

pentru un public de duzină, e veșnic nemulțumit, acrit, familie nu are, prietenii îl ocolesc, așa că singurele lui bucurii au rămas sticluța și cățelul căruia, cum se vede, îi povestește viața lui plină de amărăciune.

Eugen Țugulea a prins esențialul destinului acestui personaj, pe numele său Vladimir Sergheevici Cernov; el spune, vorbind cu cățelul, tot ce are de spus, acolo, în fața oglinzii; o face, când cu umor, făcând haz de necaz, când cu tristețe, dar mereu cu o emoție care nu întârzie să ajungă în mica săliță a Studioului, la publicul aflat la doi pași de el... Povestea lui e una care va fi mereu valabilă pentru toți actorii – acești copii mari și mereu neînțeleși (relația cu textul, cu regizorul, cu directorul teatrului, ingratitudea publicului, sărăcia care le dă târcoale mai mereu artiștilor risipitori și cam fără măsură, dar și nevoia de prieteni, de înțelegere și de iubire) – așa că în sală, fiind destui actori, s-a râs, când în hohote, când mânzește... Din când în când, spre hazul spectatorilor, actorul se rățoiește la sufleura care, ba nu e atentă, ba suflă prea încet și care e Iuliana Chelu, o fată care tocmai termină, de-adevăratelea, Facultatea de teatru și care intră timid în relație cu actorii...

Și iată că, nedezmînțindu-se, binevoitorul coleg vine și îi „strică” finalul, scoțându-l din sărite...

Dar el, colegul, Ion Abrudan adică, a pregătit și el un monolog. Ei bine, și el a găsit, începând cu aspectul fizic (părul vâlvoi, dat cu lac, fluturându-i la orice mișcare îl face foarte caraghios, în locul cămășii poartă un plastron boțit, o haină strâmtă și scurtă la mâneci, un aer de om umil și umilit, un om bătut de soartă) și terminând cu tonul, când plângăreț, când ceva mai sigur pe el, când revoltat pe nevasta lui zgârcită și tirană, dar și deplângând viața ratată și neputința de a fugi departe...

Ion Abrudan a găsit câteva momente din discursul personajului, pe care le-a jucat într-un mod original, altfel adică, mai ales că noi am văzut destule interpretări ale cunoscutului monolog și ne dăm seama că nu e ușor să mai vii cu ceva nou. Ei bine, el a găsit câteva, nu puține, gesturi noi, accente diferite față de cele știute, punând într-o lumină nouă cunoscutul personaj Ivan Ivanovici Niuhin.

Ilustrația muzicală, prezentă discret, doar când trebuie, conține câteva cunoscute cântece vechi rusești, contribuind admirabil la atmosfera spectacolului.

În final apar amândoi în superba scenetă semnată Anton Pavlovici Cehov: „Cântec de lebedă”. Aici lui Eugen Țugulea i-a revenit partea leului, adică rolul bătrânului actor Svetlovidov, uitat în cabină după un mare succes, chiar după o sărbătorire a lui. Ingrată lumea aceasta teatrală, dacă au putut să-l uite acolo, între buchete de flori și după multe pahare de vodcă... Ei bine, abia dezmeticit din beție, actorul se... trezește în scena goală, privind speriat hăul, groapa neagră care este sala de spectacole în întuneric... E multă tristețe în monologul actorului care și-a risipit tinerețea și a renunțat la o viață normală de familie, de dragul profesiei. I se alătură peste câteva clipe bătrânul sufleur care, neavând o casă, doarme în mare secret, într-o cabină. E actorul Ion Abrudan care, ca să fie în ton cu personajul, îl secundează, ce-i drept, nu cu mare entuziasm pe artist, dându-i replica, fiindcă cine știe mai bine ca sufleurul toate rolurile? Și iată-i pe cei doi interpretând fragmente din marile spectacole jucate într-o viață...

Cei doi actori rostesc textele teatrale diferit: Țugulea cu puțină emfază, așa, demonstrativ, ca să arate el adică, ce mare actor a fost, iar Abrudan pe un ton mai jos, potrivit cu locul lui în schema teatrului. Se completează admirabil și au, spre final, momente cu adevărat emoționante, când descoperi, dincolo de actori, doi oameni singuri, doi bătrâni trecuți împreună prin multe, uniți prin dragostea lor sinceră pentru teatru. Emoție ce se transferă automat asupra actorilor români Țugulea și Abrudan care și-au petrecut toată VIAȚA în teatru, iubind scândura

scenei și personajele jucate pe ea, cu o dragoste despre care, din discreție, n-o numesc altfel decât „profesia noastră”.

Ce să le urăm noi acum, dacă nu viață lungă și multă sănătate, să mai joace încă, precum maestrul măștrilor, Radu Beligan, încă mulți ani, spre bucuria noastră, a tuturor.

Teatrul de Stat Oradea – Între noi, actorii. Autoironie în trei momente și câteva șarje amicale pe texte de A.P.Cehov (*Despre efectul dăunător al tutunului*, traducerea: E.Pop, *Cântec de lebedă*, traducerea: M.Sorbul și N.Al. Toscani) și Nikolai Koliada (*Cântecul lebedei*, traducerea: Elvira Râmbu). Regia și scenografia: Eugen Țugulea. Coloana sonoră: Sorin Domide și Eugen Țugulea. Cu: Eugen Țugulea și Ion Abrudan. Data premierei: 12 martie 2008.

Mircea MORARIU

Azheasma contrafăcută fermentează

Îndată după ce într-o cronică publicată în revista *Familia* îmi vărsam năduful pe anaristicitatea patentată a unui pretins spectacol în care trupa „Iosif Vulcan” a Teatrului de Stat din Oradea se punea într-o ipostază deloc onorantă mutilând fără milă *Chirița* lui Alecsandri, dirijată fiind în respectiva operațiune de diletantismul regiei lui Ion Sapdaru, o persoană cu „munci de răspundere” în ierarhia colectivului cu pricina nu a pierdut ocazia să mă mustre amical. Ideea era că „puteai și tu să te abții”, carevasăzică să nu scriu. Persoana cu pricina admitea că spectacolul nu era tocmai reușit, ba chiar deloc, dar, uite, sălile sunt pline, publicul se bucură, viața impresarilor e fără griji, încasările sunt substanțiale. Iar unii dintre cei ce contribuiau la sporirea respectivelor încasări erau și ei de acord că montarea e incoerentă și stupidă, că au râs gros auzind pe scenă aluzii nenumărate aluzii sexuale și vorbe fără perdea, dar că „e nevoie, mă-nțelegi”, și de așa ceva. Iar dacă nevoia există cu adevărat, binecuvântarea ori dojana criticului chiar nu mai prea contează.

Mustrarea „persoanei cu răspundere” nu m-a intimidat deloc, justificările m-au lăsat rece, dar mărturisesc că am avut oarecare ezitări dacă mai trebuie sau nu să pierd timp și să consum spațiu tipografic spre a consemna spectacolul cu piesa **Comedie pe întuneric** de Peter Shaffer montat cu aceeași trupă de regizorul Cristian Ioan, invitat pentru această faptă, ce nu prea are nimic în comun cu teatrul, tocmai de la Târgu Mureș. Piesa lui Peter Shaffer nu e deloc nouă, și-a trăit vremurile ei de glorie prin anii '60 când a apărut în repertoriile românești grație unei traduceri semnate de Dorin Dron. Dar *Comedie pe întuneric*, piesă „bine făcută”, poartă semnătura unui dramaturg care contează, care a scris și lucruri serioase precum *Amadeus* și *Vânătoarea regală a soarelui*. Și, la urma urmei, în pofida progreselor tehnicii, pene de electricitate se mai produc și azi, motiv suficient pentru Petre Bokor să porceadă la o nouă traducere numită „tradaptare” care seamănă izbitor cu cea a lui Dorin Dron (*honni soit qui mal y pense!*) și pentru Teatrul de Stat din Oradea, deloc sensibil la noutățile de pe piața de literatură dramatică, să o aducă pe afiș. Cu convingerea fermă că succesul de casă e garantat și că el contează, nu ce scrie un cronicar căruia îi e oricum în fire să fie mereu îmbufnat și veșnic cărcotaș.

Numai că, surpriză! În seara premierei, deși pe afiș figurau numele a câtorva actori verificați în comedie, cu priză la public, cum se zice, sala era pe trei sferturi goală. Noroc cu candidații la posturile de primar și de consilieri locali ai unui anume partid politic cărora le-a trecut prin cap să fructifice evenimentul cu pricina, să fie